

یاسای وهزارهتی پیشه‌سازی و ووزهی ههریمی کوردستانی عیراق

به‌ناوی خوای به‌خشندهو میهره‌بان

به‌ناوی گه‌له‌وه

نه‌لجومه‌نی نیه‌شتمانی کوردستانی عیراق

ژماره‌ی به‌یار: ۱۲

میژووی به‌یار: ۱۹۹۳/۲/۲۴

«به‌یار»

به‌پیتی حوکمی برگه‌ی (۱) له‌مادده (۵۶) یاسای ژماره (۱) ی سالی ۱۹۹۲ وله
سه‌رپیشنیازی وه‌زیری پیشه‌سازی و ووزه و به‌یار له سه‌ر دانی نه‌لجومه‌نی وه‌زیران،
نه‌لجومه‌نی نیه‌شتمانی کوردستانی عیراق له دانیه‌شتنی رژی ۱۷/۲/۱۹۹۳ ی دا
به‌یاری ده‌رکردنی نه‌م یاسایه‌ی دا:

یاسای ژماره (۴) ی سالی ۱۹۹۳ یاسای وهزارهتی پیشه‌سازی و ووزهی ههریمی کوردستانی عیراق

مادده‌ی یه‌که‌م:

مه‌به‌ست له‌م وشانه‌ی خواره‌وه بۆ مه‌به‌ستی نه‌م یاسایه ماناکانی ته‌نیه‌شتیانه:

- ۱- ههریم: ههریمی کوردستانی عیراق.
- ۲- وه‌زارهت: وه‌زارهتی پیشه‌سازی و ووزهی ههریم.
- ۳- وه‌زیر: وه‌زیری پیشه‌سازی و ووزهی ههریم.
- ۴- بریکاری وه‌زارهت: بریکاری وه‌زارهتی پیشه‌سازی و ووزهی ههریم.
- ۵- نه‌لجومه‌ن: نه‌لجومه‌نی رژی‌کاری ی وه‌زارهت.

مادده‌ی دووم:

وه‌زارهت نه‌م نه‌رکانه به‌جی دینی:

- ۱- پیشنیاز کردنی نه‌خشه‌ی سالانه‌ی دژی‌خایه‌ن له بواری پیشه‌سازی و کاره‌باو
ده‌ره‌یتانی نه‌وت و کانزا (معادن) و نه‌و چالاک‌ی یانه‌ی تر که به‌ندی وه‌زاره‌تن.
- ۲- به‌به‌ره‌م هیتان (استثمار) ی کانه‌به‌رد (المقالع) و کانگا (المناجم) و به‌یره‌کانی

نهوت وسەرچاوه‌کانی خولقاندنی وزه (تولید الطاقه).

۳- هه‌ل‌دان بۆ راکیشانی سهرمایه وهاندانی به‌به‌ره‌هم هه‌تان له بواری پیشه‌سازی له هه‌رت‌مدا.

۴- ناماده‌کردنی لیکۆلینه‌وه وسهرنج‌دانی نهو لیکۆلینه‌وانه‌ی سه‌بارت بهو پرۆژانه‌ی ده‌که‌ونه چوارچێوه‌ی چالاکییه‌کانی وه‌زاره‌ته‌وه پیتشکه‌شی ده‌کرین و برباردان له باره‌یانه‌وه له به‌ر رۆشنایی سوودی نابووی وه‌ونه‌ری نهو پرۆژانه‌دا.

۵- دامه‌زراندانی پرۆژه‌ی نوێ له چوارچێوه‌ی چالاکی یه‌کانی وه‌زاره‌ت‌دا به‌پیتی پتیسستی وتوانای هه‌رتیم له رووی نابووری وه‌ونه‌ری یه‌وه وه‌ه‌ولدانی به‌ره‌پێدان و پیتشخستنی نهو پرۆژانه‌ی که هه‌ن.

۶- لیکۆلینه‌وه‌ی داخوازی یه‌کانی دامه‌زراندنی پرۆژه‌ی تیکه‌لاوو تاییه‌تی و بربار له سه‌ردانیان به‌پیتی سیاسه‌تی پیشه‌سازی هه‌رتیم له‌گه‌ڵ دانانی پیتوانه و مه‌رجی تاییه‌تی بۆ دامه‌زراندنی نهو پرۆژانه.

۷- دانانی سکیچ ونه‌خشه و پرۆگرامی کارکردن بۆ نهو پرۆژانه‌ی جێ به‌جێ کردنیان له رێگه‌ی دام و ده‌زگا و راوێژکارانی وه‌زاره‌ت خۆبه‌وه پیتی سپێردراون:

۸- جێبه‌جێ کردنی نهو پرۆژانه‌ی له لایه‌ن دام و ده‌زگا جێبه‌جێکاره‌کانی و به‌لینده‌رانه‌وه له رێگه‌ی داکشانی گشتی (المناقصه العامه) و بانگ‌کردنی راسته‌و خۆبا هه‌ر رێگه‌یه‌کی تر که بۆ جێ به‌جێ کردنی نهو پرۆژانه به‌په‌سندی ده‌زانێ پتی سپێردراون.

۹- وه‌زاره‌ت به‌سیفه‌تی به‌لینده‌ر و له رێگه‌ی دام و ده‌زگا جێ به‌جێکارو سکیچ‌کیشه‌کانی خۆبه‌وه (تشکیلاتها التنفيذیه والتصمیمیه) مافی جێ به‌جێ کردنی پرۆژه‌کانی هه‌ر لایه‌کی تری ناو هه‌رتیمی هه‌یه.

۱۰- هاندانی که‌رتی تاییه‌تی و تیکه‌لاو و پیتشکه‌شکردنی گشت ناسانکاریه‌کی (التسهيلات) هونه‌ری و ئیداری و دارایی بۆیان که له توانادابی به‌مه‌به‌ستی پیتشخستن و فراوان کردنی نهو دووکه‌رته.

۱۱- پارێزگاری کردن و پاراستنی کارگه‌و وه‌رشه‌کان و که‌رتی نهوت و پرۆژه‌کانی وزه‌ی کاره‌باو سه‌رچاوه‌کانی کانزاو کانه به‌رده‌کان و گشت نه‌وانه‌ی ده‌که‌ونه ناو چوارچێوه‌ی چالاکییه‌کانی وه‌زاره‌ته‌وه له رێگه‌ی دام و ده‌زگا‌کانی یه‌وه و به‌هاوکاری له‌گه‌ڵ ده‌زگا‌کانی تر‌دا.

۱۲- سه‌ره‌رشتی کردنی پیشه‌سازی و بازرگانیی تووتن به‌ سازکاری (التنسيق) له‌گه‌ڵ وه‌زاره‌ته‌ په‌یوه‌ندیده‌ره‌کان‌دا.

۱۳- سه‌ره‌رشتی کردنی سیاسه‌تی دارایی و نابووری فه‌رمانگه‌و ده‌زگا به‌نده‌کانی وه‌زاره‌ت و ریک‌خستنی به‌به‌ره‌هم هه‌تانی نه‌وپاره و پوولانه‌ی زیاد له پتیسستن.

۱۴- به‌خوه‌گرتنی ده‌ست به‌سه‌ردا گرتنی جوژه‌کی (السیطره النوعیه) و به‌سه‌دار بوون دیاریکردنی مه‌رجه‌کان‌دا (اعداد المواصفات) له بواری پیشه‌سازی و

- ووژه وکانزا دا بۆ کهرتی گشتی وتیکه لای و تاییه تی. وهزارهت بۆی ههیه له سیستمی کولفهی بهرهمه پیشه سازیه کان بکولیتته وه به پیتی پتوست چاودیری نرخیان بکاو سنوریان بۆ دابنی.
- ۱۵- پاریزگار بکردن له پیشه سازی ی نیشتمانیی به پیتی ی بهرژه وهندی گشتی.
- ۱۶- هه ولدان بۆ هاندانی ناردنی بهرهمه می پیشه سازی بۆ دهره وهی ههریم له گه ل ره چا و کردنی بهرژه وهندی گشتیدا.
- ۱۷- وهزارهت بۆی ههیه پیشانگای پیشه سازی له ناو ههریم و دهره وه پیدا بکاته وه وبه شداری له پیشانگا پیشه سازیه نیتوده ولته تی یه کاندا بکا یا بواریه ده ولته تان و کۆمپانیان بکا که پیشانگای پیشه سازی له ناو ههریمدا ساز بکن.
- ۱۸- به لاینکاری له گه ل کارمهنده بیانیه کاندا یانه و کۆمپانیا و ده زگایانه ی تاییه تکارن بۆ نیشکرده له کارگه و فهرانگه کانی وهزارته یا بۆ ته واو کردنی کار و فرمان که پیتی یان سپێدراره.
- ۱۹- هاندانی پیشه سازیه ده سترکردو پیشه یی به کان.

مادده ی سپیه م:

- ۱- وهزیر: سه رۆکی بالای وهزاره ته و بهرپر ساری یه که مه له جیبه جتی کردنی سیاسه ته که یدا و چاودیری کردنی جیبه جتی کردنی یاسا و پهیره و رینماییه کانی و ههر له ویشه وه نه و به یارو فرمان ورینماییه یانه سه ربارهت به نه رک و دام و ده زگا و ده سه لاته کانی وهزارهت و گشت کاروباری ئیداری و هونه ریه کانی ده رده چن له چوار چیه ی نه م یاسایه و یاسا ره چا و کرا وه کانی تر دا و بۆی ههیه هه ندی له ده سه لاته کانی به بریکاری وهزارهت و بهرپه وه بهر گشتی یه کان یاسه رۆکه کانی فهرانگه سه ره کی یه کانی وهزارهت بسپێری و له بهرده م نه نجوومه نی وهزیراندا به وسیفه ته ی نه ندامتیکی هاو به شیتی بهرپر ساره.
- ۲- بریکاری وهزارهت نه و نه رکانه به جتی دینی که وهزیر پیتی یانی ده سپێری.
- ۳- دام و ده زگا کانی مه لبه ندی وهزارهت له مانه پیتک دین:
- ا- نووسینگه ی وهزیر: فهرانبه ریتک به پله ی بهرپه وه بهر سه رۆکایه تی ی ده کا و چند فهرانبه ریتک یاریده ی ده دن.
- ب- نووسینگه ی بریکاری وهزارهت: فهرانبه ریتک بهرپه وهی ده با و چند فهرانبه ریتک یاریده ی ده دن.

مادده ی چواره م:

- بهرپه وهی بهرپیتی یه کانی دیوانی وهزارهت و دام و ده زگا کانی:
- ۱- بهرپه وهی بهرپیتی گشتی دیوان: فهرانبه ریتک به پله ی بهرپه وهی بهر گشتی که باوه ر نامه ی سه ره تاییه ی زانکۆی هه بی سه رۆکایه تی ده کا و نه مانه ی پیه ده به سترینه وه:

۱ - بهریتوه بهریتیبی کاروباری نیداری.

ب- بهریتوه بهریتیبی په یوه نندی په کان.

ج - بهریتوه بهریتیبی کاروباری یاسایی.

د - بهریتوه بهریتیبی هیزی کارکه ر (القوی العامله).

۲- بهریتوه بهریتیبی گشتیبی کاروباری هونه ری و بهرهمه هیتان:

فهرمانبه ریک به پله ی بهریتوه بهری گشتیبی که باوه ر نامه ی سهره تایبی ی

زانکو ی هه بی وله کارمه ندان و تاییه تکاران بی سهرو کایه تی ی ده کا

وئهمانه ی پیوه ده به سترینه وه:

۱ - بهریتوه بهریتیبی نه خشه کیشان و لیکولینه وه.

ب- بهریتوه بهریتیبی کاروباری کارگه کان.

ج - بهریتوه بهریتیبی ریکخستان و باورمه تیدان.

د - بهریتوه بهریتیبی پوخته کردن و پیشه سازی ی تووتن.

۳- بهریتوه بهریتیبی گشتیبی نه خشه کیشان و چاودیری ی دارایی:

فهرمانبه ریک به پله ی بهریتوه بهری گشتیبی که باوه ر نامه ی سهره تایبی ی

زانکو ی هه بی وله کارمه ندان و تاییه تکاران بی سهرو کایه تی ی ده کا وئهمانه ی

پیوه ده به سترینه وه:

۱ - بهریتوه بهریتیبی چاودیری دارایی.

ب- بهریتوه بهریتیبی ژمیریاری ی دارایی و کولفه (الکفه).

ج- بهریتوه بهریتیبی کومپوتهر.

۴- بهریتوه بهریتیبی گشتیبی نهوت و کانزاکان: فهرمانبه ریک به پله ی بهریتوه بهری

گشتیبی که باوه ر نامه ی سهره تایبی ی زانکو ی هه بی وله کارمه ندان و

تاییه تکاران بی له جیولوجیا دا سهرو کایه تی ی ده کا وئهمانه ی پیوه

ده به سترینه وه:

۱- بهریتوه بهریتیبی روویتوی جیولوجی و کانزا دوزی (المسح الجیولوجی والتحریات

المعدنیه).

ب- بهریتوه بهریتیبی کاروباری نهوت.

۵- بهریتوه بهریتیبی گشتیبی وزه ی کاره با: فهرمانبه ریک به پله ی بهریتوه بهری

گشتیبی که باوه ر نامه ی سهره تایبی ی زانکو ی هه بی وله کارمه ندان و تاییه تکاران

بی سهرو کایه تی ی ده کا وئهمانه ی پیوه ده به سترینه وه.

۱ - بهریتوه بهریتیبی خولقاندن و گواستنه وه ی وزه ی کاره با.

ب- بهریتوه بهریتیبی دابه شکردنی کاره با.

مادده ی پینجه م:

۱- له دیوانی وه زاره تدا نه نجوومه نیک به ناوی (نه نجوومه نی راویژکاری ی

وه زاره ت) ه وه به سهرو کایه تی ی وه زیر به م شتیه یه پینکدی:

۱ - بریکاری ی وه زاره ت جیگری سهروک

ب- بریکاری وه زاره تی دارایی و ثابوری ی هه ریم نه ندانم

- ج- بریکاری و هزاره‌تی کشت وکال و ناودیری هریم نه‌ندام
- د- برتیه‌بهره گشتیه‌کانی و هزاره‌ت نه‌ندام
- ه- نوینه‌ری یه‌کیتی پیسه‌سازی یه‌کانی هریم نه‌ندام
- و- نوینه‌ری یه‌کیتی نه‌قابه‌کانی کریکارانی هریم نه‌ندام
- ز- هرکار مه‌ندیکی تاییه‌تکار که‌وه‌زیر له‌ناو و هزاره‌ت یا ده‌روه‌ی دا هه‌لیده‌بژی‌ری نه‌ندام

۲- نه‌نجو‌مه‌ن به‌لایه‌نی که‌مه‌وه هه‌ردوو مانک جارئ کۆده‌بیته‌وه ویا‌هه‌ر کاتیک که‌ پیوست بوو، کۆبوونه‌وه‌ش به‌بی ناماده‌بوونی سه‌رۆکه‌که‌ی یا نه‌و که‌سه‌ی له‌کاتی ناماده‌بوونیدا جی‌گه‌ی ده‌کرته‌وه ناکرئ، نه‌نجو‌مه‌ن له‌م بواران‌ده‌دا راو‌پێش‌کە‌ش ده‌کا.

ا - سیاسه‌تی پیسه‌سازی که‌رته‌کانی و هزاره‌ت ودانانی درێژه‌ی نه‌خسه‌ بو‌یان.
ب- سیاسه‌تی دارایی و نا‌بووری فه‌رمه‌نگه‌و به‌رتیه‌بهره‌تی گشتیه‌کانی و هزاره‌ت.

ج- ریک‌خستنی به‌بهره‌م هینان (استشمار)ی نه‌و پاره‌وپولانه‌ی له‌ هه‌ندئ له‌که‌رته‌کانی و هزاره‌تدا له‌ پیوست به‌ده‌رن (فائضه).

د - سازکاری (تنسیق‌الع‌مل) له‌نیوان که‌رته‌کانی به‌ره‌م هینان‌دا و یه‌ک‌خستنی شی‌وا‌زو کیشه‌ ها‌وبه‌شیه‌کان و پێش‌نیاز کردنی رێنمایی و پێش‌کە‌ش‌کردنی نامۆزگاری.

مادده شه‌شم:

- ۱- گشت مافه‌کانی نه‌و دامو‌ده‌زگایانه‌ی له‌وه‌و به‌ر به‌وه‌زاره‌تی پیسه‌سازی مه‌ل‌ب‌نده‌وه به‌سترا‌بو‌نه‌وه یا‌پێوه‌ی به‌سترا‌نه‌وه ده‌بنه‌ مولکی و هزاره‌ت.
- ۲- مولکیه‌ت و مافه‌کانی گشت نه‌وفه‌رمانگه‌ی له‌وه‌بهر به‌ وه‌زاره‌ته‌کانی تره‌وه به‌سترا‌بو‌نه‌وه یا که‌وت‌بونه‌ چوارچێوه‌ی تاییه‌تکاریه‌کانیا‌نه‌وه ده‌بنه‌ مولکی و هزاره‌ت.

مادده‌ی هه‌وته‌م:

- ۱- وه‌زیر بۆی هه‌یه‌ جوارچێوه‌ی دامو‌ده‌زگاکانی به‌رتیه‌بهریتیه‌گشتیه‌کان وله‌ کاتی پێوستدا به‌رتیه‌بهریتی یا‌به‌ش یا‌ل‌قی نو‌ی پیکینی یا‌بیان‌خاته‌ پال‌ یه‌کتر.
- ۲- نه‌رک و ده‌سته‌لانه‌کانی و هزاره‌ت به‌په‌یره‌ویک دیاری ده‌کرین.
- ۳- وه‌زیر بۆی هه‌یه‌ به‌پیتی پێوست لیژنه‌ی هه‌میشه‌یی یا‌ کاتی پیکینی.

مادده‌ی هه‌شته‌م:

وه‌زیر بۆی هه‌یه‌ رێنمایی پێوست بۆ ئاسانی جی‌ به‌جی‌ کردنی نه‌م یا‌سایه‌ ده‌ریکا.

مادده‌ی نۆه‌م:

کاربه‌هیچ ده‌قیک ناکرئ که‌ له‌گه‌ل‌ حوکمه‌کانی نه‌م یا‌ساییدا ناکۆک بی.

ماددهی دهیم:

دهبێ نهنجومهنی وهزیران حوكمه كانی ئەم یاسایه جێبهجێ بکا.

ماددهی یازدهم:

ئەم یاسایه له رۆژی بلاوکردنهوهیه له رۆژنامهی رهسمیدا کاری پێدهکری.

جوهر نامق سالم

سهرۆکی نهنجومهنی نیشتمانی کوردستانی عێراق